SZIGORÚAN TITKOS!
Készült 500 példányban
485 példány

JELENTÉS

AZ 1959. ÉVI ÁLLAMI KÖLTSÉGVETÉS VÉGREHAJTÁSÁRÓL

BUDAPEST, 1960.

JELENTÉS

AZ 1959. ÉVI ÁLLAMI KÖLTSÉGVETÉS VÉGREHAJTÁSÁRÓL

BUDAPEST, 1960.

Törvényjavaslat

a Magyar Népköztársaság 1959. évi költségvetésének végrehajtásáról.

Az Országgyülés az 1959. évi költségvetés végrehajtásáról szóló jelentést

54.534,571.ooo /Ötvennégymilliárd-ötszázharmincnégymillió-ötszázhetvenegyezer/ forint bevétellel,

54.2o4,o15.ooo /Ötvennégymilliárd-kétszáznégymillió-tizenötezer/ forint kiadással és

33o,556.ooo /Háromszázharmincmillió-ötszázötvenhatezer/ forint bevételi többlettel jóváhagyja.

Budapest, 196o. évi julius hó.

Nyers Rezső s.k.
pénzügyminiszter

A Magyar Népköztársaság 1959. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló törvényjavaslat indokolása

I.

Az 1959. évi gazdálkodás.

Az 1959.évet a szocialista épités meggyorsitása jellemezte. Az állami ipar az 1959.évben 12 %-kal termelt többet, mint a megelőző évben, s ezzel eredeti tervét 7 %-kal teljesitette tul. A termelékenység a tervezettnél jobban növekedett. Csökkent a termelési költségek szinvonala. A mezőgazdaság szocialista átszervezésében elért fejlődés eredményeképpen az év végén a termelőszövetkezeti szektorhoz tartozott az ország szántóterületének 41,1 %-a és ezzel a szocialista szektor aránya 57,3 %-ra nőtt. A termelőszövetkezeti mozgalom erőteljes kibontakozásával párhuzamosan növekedtek a mezőgazdaság termelési eredményei: a mezőgazdaság összes termelése több volt a tervezettnél. A beruházások volumene az előző évit lényegesen, mintegy 4o %-kal meghaladta. Nőtt a lakosság életszinvonala; a bérből- és fizetésből élők egy keresőre jutó reálbére 4,5 %-kal, az egy főre jutó reáljövedelme pedig 7,3 %-kal emelkedett. Mindezek mellett az ország fizetési mérlege az előirányzottnál kedvezőbben alakult.

A gyorsabb ütemü gazdasági fejlődés eredményeként az 1959.év végére a főbb mutatók többsége - az ipari és mezőgazdasági termelés, a nemzeti jövedelem, a reálbér, a belkereskedelmi áruforgalom - már elérte vagy meghaladta, a termelékenység erősen megközelitette a hároméves tervben az 196o.évre kitüzött szinvonalat, a három évre előirányzott beruházási volumennek pedig közel 8o %-át valósitottuk meg.

A szocialista épités meggyorsitására irányuló egyes célkitüzések végrehajtása ugyanakkor bizonyos nehézségekkel járt együtt. A mezőgazdaság átszervezésének gyorsabb üteme a beruházási eszközök jelentős átcsoportositását igényelte: a beruházásokból a mezőgazdaság részesedése az előző évi 12 %-ról 17 %-ra növekedett, az iparé pedig 44 %-ról 42 %-ra csökkent. Az átcsoportositás egyes területeken hátráltatta a beruházások gyors és gazdaságos megvalósitását. Az eredeti beruházási tervet tulteljesitettük, a felemelt tervet azonban nem tudtuk teljes egészében végrehajtani. A ter-

ven felül megtermelt anyagi többletek megoszlása eltért a tervezett termelés arányaitól; a többletből a beruházási javak részesedése nagyobb volt, mint a fogyasztási cikkeké.

Bizonyos problémák jelentkeztek az állami költségvetésben is. Bár a költségvetés egyensulya az év folyamán biztositva volt, végeredményben ezt az előző években felhalmozott állami pénztartalékok egy részének felhasználásával valósitottuk meg.

A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány az Országgyülés által elfogadott 1959.évi állami költségvetés előirányzatait az 1959. I.sz. törvény 8. §-ában kapott felhatalmazás alapján - az 1959. január hó 1-én hatálybalépett termelői árrendszer követelményeinek megfelelően - módositotta.

A módositott 1959. évi állami költségvetés bevételei 5,3 milliárd forinttal, kiadásai 5,7 milliárd forinttal haladják meg a régi áron jóváhagyott eredeti előirányzatot. A költségvetés bevételi többlete 4o9 millió forintra csökkent, mert az árrendezésnek a lakosság javára mutatkozó egyenlege nagyobb volt az eredetileg tervezettnél. A termelői árrendezés hatása főként a bevételek és kiadások belső megoszlásának változásában jut kifejezésre. A költségvetés legnagyobb összegü bevételi forrásává az állami vállalatok nyereségbefizetése vált, mig a forgalmi adó bevétel lényegesen csökkent. Uj bevétel az önköltségben elszámolt illetményadó. A kiadások között nőtt a felhalmozási kiadások részesedése, ugyanakkor csökkent a vállalatok pénzellátását szolgáló összegek aránya. Kisebb mértékben emelkedtek a közületi és egyéb kiadások.

Az 1959. évi állami költségvetés bevételeinek és kiadásainak teljesitése a következő:

Főösszeg	1959.évi előirányzat	1959.évi teljesités	Teljesités az előirányzat %-ában
	millió forintban		
Bevétel	58.197,-	54.534,6	93,7
Kiadás	57.787,5	54.2o4,-	93,8
Bevételi többlet	4o9,5	33o,6	.

A költségvetés bevételeinek és kiadásainak a tervezettnél alacsonyabb teljesitése annak következménye, hogy a pénzügyi teljesités - részben egyes finanszirozási változások, részben a termelői árrendezés következtében - a korábbinál nagyobb mértékben maradt el az állami jövedelmek tényleges keletkezésétől és felhasználásától. Igy az állami vállalatok nyereségéből a költségvetést megillető, de csak az 1960.évben befizetett összeg közel 7,6 milliárd forint, minthogy a vállalatok nem az 1959.év folyamán ténylegesen elért, hanem csak az alapjövedelmezőségnek megfelelő nyereség összegét fizették be. Ugyanakkor a költségvetés beruházási kiadásaiból is jelentős összegü pénzügyi teljesités huzódott át az 1960.évre. Az 1959.évi állami költségvetés végrehajtása végeredményben 330,6 millió forint bevételi többlettel zárult.

A költségvetés legfontosabb tételei az alábbiak szerint alakultak:

Az állami vállalatok forgalmi adó befizetése 1.564 millió forinttal kevesebb volt a tervezettnél. A vállalati nyereségbefizetés összege /14,9 milliárd forint/ nagyjából 11 havi alapjövedelmezőség-, illetve tervszerinti nyereségnek felelt meg. A szövetkezetek adóbefizetése 156 millió forinttal haladta meg a tervezettet, a lakosság adóbefizetése ugyanakkor a termelőszövetkezeti tagoknak nyujtott adókedvezmények miatt 236 millió forinttal volt alacsonyabb az előirányzottnál.

A külföldi kölcsönök előirányzatának igénybevételére - a szocialista viszonylatban az 1958.év folyamán létrejött rövidlejáratu követelések felhasználása folytán - csak kisebb mértékben került sor.

A költségvetés egyéb befizetései 373 millió forinttal meghaladták az előirányzatot.

A kiadások közül a beruházások pénzügyi teljesitése - elsősorban az épitési beruházások finanszirozási rendszerének megváltozása következtében - a tervezettnél alacsonyabb. A müszaki teljesités az eredeti tervet meghaladta, a felemelt terv azonban nem teljesült. A hosszu- és középlejáratu hitelek összege a mezőgazdaság szocialista átszervezése terén tett előrelépés következtében közel 1,4 milliárd forinttal haladta meg az eredeti tervet.

A központi és tanácsi költségvetési szervek kiadásai, a költségvetés tartaléka terhére végrehajtott bérrendezések pénzügyi kihatását is figyelembevéve, lényegében tervszerint alakultak.

II.

Bevételek.

Az állami vállalatok különböző jogcimeken összesen 37,6 milliárd forintot fizettek be az 1959.évi költségvetésbe. Ebből a forgalmi adó kereken 12 milliárd forint, a nyereségbefizetés 14,9 milliárd forint, a társadalombiztositási járulék 3,8 milliárd forint, az illetményadó közel 4 milliárd forint, az előző évi nyereségbefizetés, valamint az egyéb bevételek összege pedig 2,9 milliárd forint volt. Az 1958-59. és az 1959-6o. évek közötti pénzügyi áthuzódások miatt azonban a tényleges befizetések összegéből nem itélhető meg reálisan az 1959.évi gazdálkodás, ezért a következőkben az 1959.évi termelés, forgalom, illetőleg mérlegek alapján a költségvetést megillető vállalati kapcsolatok alakulásáról számolunk be.

Az árkiegészitéssel csökkentett forgalmi adó 1,6 milliárd forinttal volt alacsonyabb az előirányzatnál. Az uj árak bevezetésével jelentősen megváltozott a forgalmi adó rendszer és a forgalmi adó mértéke. A termelői árak jelentős növelése mellett a fogyasztói árszinvonal változatlanságát a forgalmi adó terhére elszámolt árkiegészités biztositja, ami a forgalmi adó bevételek volumenének lényeges csökkenését vonja maga után. A tervező szervek az átárazási lazaságok egy részét inkább a forgalmi adó, mint a nyereség előirányzatának emelésével ellensulyozták. Igy egyes esetekben tulzott előirányzatok alakultak ki.

Az ipar forgalmi adója kereken 9oo millió forinttal kevesebb a tervezettnél, elsősorban a könnyüiparban. Emellett az árkiegészitésben részesülő termékek /mütrágya, kohókoksz/ terven felüli termelése emelte az árkiegészités összegét is. Főként a tervezettnél nagyobb tevékenységgel függ összsze az árkiegészitések növekedése a közlekedésben és a felvásárló vállalatoknál.

A vállalati nyereség veszteséggel csökkentett összege 8,3 milliárd forinttal több volt a cimzett előirányzatnál. Ugyanakkor a termelőszövetkezetek részére végzett gépi munka dijkedvezményének a vártnál gyorsabb növekedése miatt a nyereség terhére elszámolt dotáció is 7oo millió forinttal meghaladta a tervezettet. Igy a vállalati eredmény együttvéve 25,9 milliárd forintot, a cimzett tervnél 7,6 milliárd forinttal többet tett ki.

A többletnyereségből összesen közel 3,4 milliárd forint a vállalatokat illette meg. Ebből 1,7 milliárd forint közvetlenül vagy közvetve a dolgozóknak jutott /nyereségrészesedés, jutalmazási alap, igazgatói alap, stb./, 92o millió forintot vállalatfejlesztési alapra, 24o millió forintot az állami mezőgazdasági vállalatok biztonsági alapjára, kereken loo millió forintot egyéb célokra forditottak, 465 millió forintot pedig a tanácsok kaptak a különböző alapok céljaira.

A cimzett előirányzathoz képest elért többleteredményből tehát 4,2 milliárd forint illette meg az állami költségvetést, amelynek az 1959. évi vállalati nyereségből származó bevétele igy összesen 22,5 milliárd forint. Ebből több mint 14,9 milliárd forint ténylegesen befolyt az 1959. évi költségvetésbe, közel 7,6 milliárd forint pedig az 196o. év folyamán kerül befizetésre.

A cimzett eredménytervek tulteljesitéséből 3,9 milliárd forint az iparra, 1,3 milliárd forint a mezőgazdaságra, 1,2 milliárd forint a közlekedésre és 1,2 milliárd forint a kereskedelemre jut.

Az állami i p a r termelési tervét 7 %-kal tulteljesitette, ami az előző évhez viszonyitva 12 %-os termelésnövekedést jelent. A legjelentősebb tulteljesités az épitőanyagiparban, a kohászatban, a vegyiparban és a gépgyártásban mutatkozott. Az alapanyag-gyártó ipar és a feldolgozó ipar fejlődési üteme között az összhang nem volt teljes, a feszültséget növelte a feldolgozó ipar termelési tervének jelentős tulteljesitése. Ennek következtében az ipari termelés 12 %-os növekedésével egyidejüleg az ipar készletei csak 4,9 %-kal gyarapodtak és több fontos anyag tekintetében ellátási nehézségekkel kellett megküzdeni.

A termelési költségek szinvonalának előirányzatát az ipar valamennyi ága teljesitette. Az állami ipar egészében a loo forint termelési értékre jutó költség 88,6 forint, a tervezettnél 2,4 forinttal kevesebb volt. Az árrendezés célkitüzéseinek megfelelően a költségszintcsökkentés zömmel az anyagokkal való takarékos gazdálkodásból származik.

Az elért eredmények ellenére a takarékosság - ezenbelül különösen az anyagtakarékosság - számos lehetősége azonban még kihasználatlan maradt. Jelentős tartalékok vannak a fajlagos anyagfelhasználás csökkentése, a méretre való termelés, az ésszerübb szerszámgazdálkodás terén.

A munka termelékenysége az év első felében egyes területeken - főként a gépgyártásban és a könnyüiparban - kedvezőtlenül alakult. A második félévben megtett intézkedések eredményeként, különösen a negyedik negyedévben, a termelékenység jelentős javulása következett be. Ennek eredményeként az iparban az egy munkásra jutó egy napi termelés mintegy 4 %-kal volt magasabb az előző évinél. Főként a termelékenység növekedésének tulajdonitható, hogy az iparban a fajlagos bérköltség a tervezettnél alacsonyabb volt.

Az ipar 1959.évi vállalati eredménye 3,9 milliárd forinttal haladja meg a tervezettet. Az ipari dolgozók 928,9 millió forint, azaz 16 napi bérnek megfelelő nyereségrészesedést kaptak.

Az állami <u>épitőipar</u> 1959.évi régi áron számitott termelési terve 8,7 %-kal volt magasabb az 1958. évi tényleges termelésnél. A feszitett tervfeladaton kivül döntő fontosságu tervenfelüli feladatok - elsősorban a mezőgazdaság szocialista átszervezése következtében jelentkező termelőszövetkezeti épitkezések - is megoldásra vártak. Az épitőipar - az átárazás elhuzódása miatt csak az év végén véglegesitett - termelési tervét lo9,3 %-ra teljesitette.

Az év első felében még tisztázatlan volt az éves kivitelezési program, emiatt a munkaterületek kijelölése nem volt folyamatos. Az előző évről kevés volt az átjövő munka, ujak beinditását pedig a tervdokumentációk hiánya hátráltatta. A mezőgazdasági épitkezéseknél a terven felül jelentkező feladatokra a beruházók nem voltak felkészülve. Az épitési munkákhoz rendelkezésre bocsátott termelőszövetkezeti dolgozók létszáma a legnagyobb dologidőben

jelentősen csökkent, s a hiányt a fővárosi épitkezéseken dolgozókkal kellett pótolni. Hiány mutatkozott betongömbvasban, kavicsban, vasbetongerendában, lakatosipari és szerelőipari anyagokban, valamint cementben.

Az épitőipar vállalati eredménye kereken 34o millió forinttal magasabb az előirányzatnál. A terv kialakitásához szükséges indexek évközi változásai következtében a valóságos többleteredmény pontos összege nem volt megállapitható. Figyelembevéve azonban az épitőiparnak a nehézségek ellenére elért eredményeit, az épitőipari vállalatok részére 134 millió forint, az elmult évivel azonos összegü nyereségrészesedést hagytak jóvá.

Az állami gazdaságok hozamai a tervhez képest 6,1 %-kal emelkedtek. Az átlagos emelkedésen belül a növénytermelés hozamai nagyobb mértékben nőttek. A tervek teljesitése a legtöbb ágazatban - kivéve a rizst, a dohányt, a tehenészetet, a marhahizlalást - kedvező volt. Különösen kiemelkedik a kukoricatermelésben elért mintegy 2o q holdankénti termésátlag, ami mind a tervet, mind a mult évit több mint 5 q-val felülmulta.

Alacsony az egy területegységről betakaritott szálas takarmány mennyisége, sok helyen rossz a minőség. Emiatt az állattartás takarmányozási költsége, önköltsége számottevően nem csökkent.

Az állami gazdaságok eredményjavulása kereken 8oo millió forintot tesz ki, azonban ez nem jelenti azt, hogy a gazdálkodás minden téren kielégitően folyik. A javulás ellenére a gazdaságok egyrészének müködése még nem jövedelmező. A gazdaságok 113 millió forintot, 12,7 napi bérnek megfelelő nyereségrészesedést kaptak.

A gépállomások az év folyamán elvégzett munkák tulnyomó részét a termelőszövetkezetek részére teljesitették.

Éves átlagban a termelőszövetkezetek szántóterülete több mint két és félszeresére emelkedett. A gépesités szinvonala /az 1 kh termelőszövetkezeti területre eső gépi munka mennyisége/ - elsősorban a traktorok jobb kihasználása következtében - emelkedett.

Az összes munkák költségszinvonala 12,9 %-kal alacsonyabb a tervezettnél. A gépállomások nyeresége kereken 52o millió forint. A többletnyereséget elért 196 gépállomás 26,6 millió forint nyereségrészesedést kapott, ami 12,2 napi munkabérnek felel meg.

A közlekedési vállalatok áru- és személyszállitási mennyiségi teljesitményei jelentősen meghaladták mind az elmult évit, mind a tervezettet: lo %-kal több árut és 5,2 %-kal több személyt szállitottak a tervezettnél.

Az alapvető közlekedési szakmák kapacitása továbbra sem volt elegendő a szállitási feladatok maradéktalan ellátására. A vasuti közlekedésnél a statikus kocsiterhelés 1 év alatt 1 tonnával javult, ami 5 millió tonna többletáru elszállitását tette lehetővé változatlan kocsiparkkal.

A kiskereskedelmi áruforgalom 3,2 milliárd forinttal, 5,4 %-kal magasabb volt a tervezettnél. A többletből 1,5 milliárd forint a lakosság áruvásárlásaira jutott. Szembetünő volt a kiskereskedelmi forgalom emelkedésén belül a közületek - főleg az állami vállalatok - áruvásárlásainak növekedése. Az iparvállalatok 5,5 %-kal teljesitették tul éves viszonylatban szállitási tervüket, ami nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy az áruforgalom nagyjából megfelelően bonyolódott le. Mindemellett azonban a kereskedelem készletei némileg csökkentek.

Az élelmiszer-árucsoporton belül folytatódott a forgalom eltolódása az értékesebb és magasabb tápértékü cikkek felé. Bővült a választék, amihez hozzájárultak az importált áruk, nem mindig volt azonban kielégitő az ellátás husban, huskészitményekben; a baromfi-, valamint a tojásellátásban is tapasztalható volt átmenetileg áruhiány.

Az iparcikkek aránya a forgalomban tovább nőtt és több mint 52 %-ot tett ki. Vegyesiparcikkekben az év folyamán bővült a választék, a kereskedelem azonban még igy sem tudta kielégiteni a mosógép, lemezjátszó, üvegáru, hütőszekrény és televizió iránt jelentkező keresletet.

A belkereskedelmi ágazat /kiskereskedelem, vendéglátás, elosztó és készletező nagykereskedelem/ többletnyeresége kereken 8oo millió forint. Jutalma-

zási alapra mintegy loo millió forintot tartottak vissza a vállalatok, a jutalmazási alap összege 11,6 napi munkabérnek felel meg.

Az állami vállalatok társadalombiztositási járulék és illetményadó befizetései lényegében a béralappal arányosan alakultak. Az egyéb vállalati befizetések összege 2,5 milliárd forinttal volt alacsonyabb a tervezettnél, mivel a cimzetlenül előirányzott bevétel természetesen nem itt, hanem nyereségtöbbletként jelentkezett.

A szövetkezetek forgalmi-, jövedelem- és illetményadó befizetése - mezőgazdasági termelőszövetkezetek nélkül - 1.557 millió forintot, az előirányzottnál 11,2 %-kal többet tett ki.

Az adóbefizetések együttes összegén belül a forgalmi adóbevétel kereken 1.o39 millió forint volt, ami a tervezettet 167 millió forinttal - 19,2 %-kal - meghaladta. A többletbevétel a kisipari szövetkezetek forgalmi adóbefizetéséből származott, ami a termelés növekedésére, illetőleg arra vezethető vissza, hogy a termelői árrendezés nyomán mutatkozó indokolatlan nyereségeket a pénzügyi szervek árkiegyenlitési forgalmi adó formájában vonták el. A földmüvesszövetkezetek forgalmi adobefizetése nem érte el az előirányzatot, mert az egyes cikkekre /tégla, mész, konzervek, stb./ évközben bevezetett árkiegészités csökkentette a forgalmi adóbevételt.

A jövedelemadóbefizetés 227 millió forint volt, ami az előirányzat 95,3 %-ának felel meg. A kisipari szövetkezetek az előirányzott jövedelemadónak csupán 88,6 %-át fizették be, mert az emlitett árkiegyenlitési forgalmi adó a jövedelemadó alapját képező nyereséget csökkentette. A földmüvesszövetkezetek nyereségének kedvező alakulása következtében az adóbefizetési előirányzat 118,8 %-ra teljesült.

A lakosság adó- és illetékbefizetése 5.389 millió forint volt. A teljesités 236 millió forinttal alacsonyabb az előirányzatnál, ami a termelőszövetkezeti mozgalom tavaszi nagyarányu fejlődésére vezethető vissza. Az együttesen kezelt adókból 548 millió forint, a megváltási árelőlegből 35 millió forint, együttvéve 583 millió forint bevétel maradt el, ezt azonban jórészt ellensulyozta a borforgalmi adóból, az illetékből, a földadó-

ból, a levonásos adóból, valamint a forgalmi adóból származó többletbevétel, amelyek együttvéve 347 millió forintot tettek ki. Az év folyamán nőtt a magánosok részére történő borértékesités és a termelői szeszfőzés; nagyobb volt az ingatlanforgalom; jobban munkálták ki a forgalmi adóalapot. A régebbi földadóhátralékok egy részét rendezték, s igy a 32.ooo vagon mennyiségü buzaföldadó helyett kereken 32.5oo vagon folyt be.

III.

Kiadások.

Az átárazott 1959. évi népgazdasági terv beruházásokra 26,1 milliárd forintot irányzott elő, ami - összehasonlitható árakon számolva - az 1958. évi megvalósulásnál 28,7 %-kal volt magasabb. Évközben - elsősorban a mezőgazdaság állami szektora és a termelőszövetkezetek beruházási szükségleteinek kielégitése érdekében - a Kormány és a Gazdasági Bizottság által hozott különböző határozatok folytán, a szovjet-magyar hitelmegállapodás keretében, továbbá a vállalatfejlesztési és községfejlesztési alapból, valamint a szövetkezeti saját erőből történt kiegészitések miatt a beruházási terv - 4,9 milliárd forinttal - 31,- milliárd forintra növekedett.

E tervvel összehasonlitható müszaki teljesités 28,9 milliárd forint volt, ami a felemelt terv 93,4 %-os teljesitésének felel meg. Ezen felül a beruházási tervben nem szereplő különböző forrásokból /felujitási alapból, magánlakásépitésre nyujtott hosszulejáratu hitelből, a külkereskedelmi aktivum terhére behozott gépek fedezetéből és egyéb forrásból/ kereken 2,4 milliárd forint összegü beruházás valósult meg. Ezt is figyelembevéve az 1959. évben összesen 31,3 milliárd forintot forditottunk beruházásokra, ami az 1958. évi teljesitésnél kereken 41 %-kal magasabb.

A beruházások pénzügyi teljesitése csupán 25,4 milliárd forintot tett ki, mert az 1959. évben müszakilag megvalósult beruházások tekintélyes részének pénzügyi rendezése az 196o. évre huzódott át. /A pénzügyi teljesités nagyjából 9 havi épitési és 11 havi egyéb beruházás müszaki megvalósulásnak felel meg./ A pénzügyi teljesitésen belül az állami költségvetés beruházási kiadásainak összege 13,6 milliárd forint volt.

Az állami tervberuházások megvalósulása az eredeti tervhez képest 1o3,3 %, a felemelt tervhez képest 9o,4 %.

Az állami tervberuházásokon belül az épitési beruházások volumene az 1958. évihez képest mintegy 16,5 %-kal növekedett. Az épitőipar termelési terve és az állami épitkezések előirányzata között nem volt kellő összhang. A terven felül végzett termelőszövetkezeti épitkezések a beruházási tervben szereplő állami épitkezésektől kapacitást és anyagi fedezetet vontak el, és nem lehetett maradéktalanul az eszközök koncentrálásának érvényt szerezni, bár az épitkezések kivitelezési ideje még lényegesen meghaladja a müszakilag indokolt időtartamot, az 1959. évi tapasztalatok e téren bizonyos mértékü javulás jeleit mutatják.

Az állami tervberuházások keretében belföldi gépekből 1959. évben 34,4 %-kal többet ruháztunk be, mint a megelőző évben, s ezzel az eredeti terv 99,8 %-ra, a felemelt terv 9o,6 %-ra teljesült. A belföldi gépbeszerzések növekedését elsősorban az tette lehetővé, hogy a gépgyártás és a villamos gépipar termelése az átlagosnál magasabb mértékben nőtt, s az export ennél kisebb mértékben emelkedett. Importgépekből - a terven felüli források felhasználásával együtt - összesen 5,7 milliárd forintot ruháztunk be.

Az importgépberuházások eredeti terve 152,3 %-ra, a felemelt terv pedig 94,1 %-ra teljesült. A gépimport növekedése előtérbe állitja a rendelések megalapozottságának, a beérkezett gépek gyors, hatékony üzembehelyezésének szükségességét.

Az 1959. évben a folyamatban lévő beruházások nagy száma és az évközben jelentkező ujabb feladatok mellett a beruházási eszközök koncentrálása és az üzembehelyezések meggyorsitása csak részben valósult meg. Az üzembehelyezések értéke az előző évhez képest kisebb mértékben /2o,4 %-kal/ nőtt, mint a beruházásokra forditott teljes összeg. Emiatt az 1959. évben beruházásokra forditott eszközök volumene jelentősen meghaladta az üzembehelyezett beruházások értékét.

Az átlagosnál alacsonyabb az értékhatár feletti beruházások üzembehelyezési aránya. Ezzel kapcsolatban rá kell mutatni arra, hogy a terv szerint 1959.

évben 162 kiemelt beruházást kellett üzembehelyezni, amelyből azonban csupán 84 beruházást helyeztek üzembe teljesen, 26 beruházást pedig részlegesen. Mindez arra hivja fel a figyelmet, hogy a jövőben fokozott erőfeszitéseket kell tenni a beruházási tevékenység tervszerüségének betartására, s ezen keresztül az üzembehelyezések meggyorsitására.

Az 1959. évi tapasztalatok szerint a beruházások előkészitése az elmult évhez képest javult. Az engedélyezésre beküldött okmányokban a beruházási célok, költségelőirányzatok, üzembehelyezési határidők rögzitése megalapozottabb volt, mint a korábbi években, az irányitó hatóságok a beruházások gazdaságosságát és népgazdasági összefüggéseit behatóbban mérlegelik. Az uj beruházások azonban még sok esetben nem szolgálják kellő mértékben a müszaki szinvonal emelését, a termelés fajlagos költségmutatója nem, vagy nem elegendő mértékben kedvezőbb az ipari átlagnál. Ilyen körülmények között a beruházások központi engedélyezésére és felülvizsgálatára változatlanul nagy szükség van.

Hosszu- és középlejáratu hitelekre a költségvetés 2.164,3 millió forintot irányzott elő. Az évközben engedélyezett póthitelek következtében az előirányzat kereken 4 milliárd forintra módosult. A költségvetésben ilyen cimen elszámolt kiadások összege 3.556,7 millió forint volt, ami az eredeti előirányzat 164,3 %-os, a módositott előirányzat 88,7 %-os teljesitésének felel meg.+/

A termelőszövetkezetek az 1959. évben müszakilag megvalósult beruházásaikra 1.665,7 millió forint hosszulejáratu hitelt kaptak. Ennek több mint háromnegyedrészét - 1.27o,2 millió forintot - épitkezésekre, tulnyomórészt állatférőhelyek létesitésére forditották. A ténylegesen megvalósult férőhelyek száma - figyelembevéve az átalakitás utján elkészülteket is - a növendékmarha-istállók és sertésszállások kivételével kisebb-nagyobb mértékben meghaladja a tervezettet.

+/ A naptári év folyamán a költségvetésből a pénzintézeteknek kiutalt és a pénzintézetek által a termelőszövetkezetek, a lakosság és a közületek részére folyósitott összeg eltér egymástól. Miután a tényleges igénybevételt a pénzintézetek folyósitása tükrözi, a továbbiakban hitelcélonként az általuk kifizetett összegek felhasználásáról számolunk be.

Megnevezés	Férőhely	
	tervezett	tényleges
Tehénistálló	55.ooo	116.997
Növ. marhaistálló	7o.ooo	56.624
Lóistálló	.	13.55o
Sertésfiaztató	13.ooo	24.499
Sertésszállás	243.ooo	122.564
Juhhodály	179.ooo	215.87o
Baromfiól	227.ooo	46o.65o
Dohánypajta /kh/	76o	98o
Magtár /vg/	1.7oo	2.388
Góré /vg/	1.ooo	7.253
Öntözőtelep /kh/	5.ooo	12.949

Bár a beruházások főleg az év második felében kezdődtek, s eleinte elég vontatottan haladtak, a teljesités a korábbi éveknél kedvezőbb volt; az áthuzódó épitkezések a program kisebb hányadát képezték, mint az előző évben. Áthuzódás döntő részben a kisipari szövetkezetek által és a házilagosan kivitelezett épitkezéseknél volt tapasztalható, ami kapacitáshiánnyal és anyagbeszerzési nehézségekkel függött össze. A beruházási keretek elosztása, az objektumok tervének helyszinre való alkalmazása /adaptálása/, a kivitelezés üteme és gazdaságossága vonatkozásában még elég sok a kivánni való a termelőszövetkezeti épitkezések terén is.

A gépekre - többek között 764 traktorra -, müszerekre, berendezésekre és felszerelésekre folyósitott hosszulejáratu hitelek összege 3oo,4 millió forint volt. Talajjavitásra 47,9, szőlő- és gyümölcstelepitésre, fásitásra 37.5, tervezési kiadásokra 9,7 millió forintot folyósitottak.

A termelőszövetkezetek bekötőutak, villamostávvezetékek épitésére, továbbá a beszerzett tenyészállatok árkülönbözetének megtéritésére 234,3 millió forint vissza nem téritendő állami támogatásban részesültek. Természetbeni hozzájárulással, társadalmi munkával utak épitése csupán kismértékben történt, igy lényegében az állami kivitelezés utján megvalósitandó, az eredeti tervben szereplő utak és távvezetékek épültek meg /1o6 km ut és 5o4 km távvezeték/.

A termelőszövetkezetek részére nyujtott középlejáratu hitelek összege kereken 925 millió forint volt, amelyből a termelőszövetkezetek döntően állatokat vásároltak. Ideértve a tagok által bevitt állatok ellenértékét is, ilyen cimen összesen 814 millió forintot használtak fel. Ebből a bevitt állatok /96.87o ló, 1o7.258 szarvasmarha, 1.673 sertés és 62.415 juh/ ellenértéke 525 millió forintot, a vásárolt állatok /37.4oo szarvasmarha, 36.633 sertés, 44.835 juh, 1.2o9 ló és egyéb jószág/ értéke 289 millió forintot tett ki. A tagok által bevitt egyéb vagyontárgyak megtéritésére összesen 5o millió forintot forditottak.

Általános lakásépitési célokra 655,2 millió forintot használtak fel. A kölcsön lehetővé tette 16.259 uj családi ház megépitését, továbbá 1.123 lakás toldaléképitkezés, leválasztás, helyreállitás és egyéb uton történő létesitését. Az öröklakás-épitésre nyujtott hosszulejáratu hitelek összege 251 millió forintot tett ki. Az öröklakásépitési akció keretében 1.414 lakás készült el.

Jelentősebb összegü hitelt nyujtottak még szövetkezeti lakásépitkezésekre, községfejlesztési célokra, telekparcellázásra és közmüvesitésre.

A vállalatok pénzellátására forditott költségvetési kiadások összege mintegy 9oo millió forinttal alacsonyabb az előirányzottnál. Ez annak következménye, hogy a vállalatok - elsősorban a külkereskedelem - pénzellátásának tervezett összegét az átárazás bizonytalanságai folytán tulzottan alakitották ki. A tényleges kiadások a teljesitményekkel arányosak.

A közületek 1959. évi gazdálkodását a hároméves terv célkitüzéseinek megvalósitása és a mezőgazdaság szocialista átszervezésének gyors üteme határozta meg. Az egészségügyi, szociális és kulturális intézmények hálózatának szélesitését szolgáló kiadások mellett a feladatok hatékonyabb megoldását segitette elő az alkalmazottak létszámának növelése és az intézmények által nyujtott ellátás szinvonalának javitására tett intézkedések. A költségvetés teljesitését számottevő mértékben befolyásolták a termelői árrendezés és a végrehajtott bérrendezések.

Az év során a közületek 28,7 milliárd forint kiadást teljesitettek, az előirányzat 99,3 %-át vették igénybe, amiből a központi költségvetési szervekre 14,9 milliárd forint, a tanácsi szervekre 8,6 milliárd forint, a fegyveres testületekre pedig 5,2 milliárd forint jutott.

A minisztertanács az év folyamán a költségvetési szervek részére 5o8 millió forint póthitelt engedélyezett: 257 millió forintot az egészségügyi dolgozók és a pedagógusok bérrendezésére, 124 millió forintot a mezőgazdaság szocialista átszervezésével kapcsolatos ujabb kiadásokra, 68 millió forintot társadalombiztositási készpénzsegélyekre, 59 millió forintot pedig egyéb célokra. A pénzügyminiszter a rendelkezésére bocsátott 15o millió forint tartalékból 1o4 millió forint felhasználáshoz járult hozzá.

A költségvetési szervek állandó főfoglalkozásu alkalmazottainak létszámában a tervezett emelkedés a kulturális intézményeknél 4.o52 fő, a szociális és egészségügyi intézményeknél 2.246 fő és a gazdasági szerveknél 18 fő, összesen 6.316 fő /2,2 %/ volt. Az engedélyezett létszám az év folyamán ezzel szemben összesen 13.854 fővel /4,9 %-kal/ 297.236 főre nőtt. Az emelkedés 7.538 fővel haladja meg az előirányzatot, amelyből 38,6 % az egészségügyi és szociális területen, 32,8 % a kulturális intézményeknél, 15,2 % a gazdasági szerveknél jelentkezik. Az igazgatási szervekre az összes létszámtöbbletből 1o,5 % jut. A betöltetlen állások száma 8.563, az előző évinél valamivel több. Számos községben továbbra is fennáll az orvos- és pedagógushiány.

A gazdasági szervek létszáma döntően a községfejlesztési csoportok létrehozása, az élelmiszervizsgálatot végző állatorvosok számának emelése, a mesterséges termékenyités fejlesztése miatt az előirányzatnál 1.143 fővel /5,5 %-kal/több.

Az egészségügyi és szociális területen az év során engedélyezett 2.9o8 /3,6%/ uj állás csaknem teljes egészében az egészségügyi intézmények munkaerőellátottságának javitását szolgálta.

A kulturális intézményeknél a növekedés 2.474 fő, elsősorban a termelőszövetkezeti mozgalom fejlődésével függ össze /óvodák, napközi otthonok 1.125

fő, traktorvezetőképző iskolák létrehozása 846 fő/. Jelentős a többlet még az iparitanuló iskoláknál is /366 fő/.

Az igazgatási szerveknél a létszámemelkedés 792 fő, ami főként a tanácsok mezőgazdasági szakigazgatási szerveinek megerősitését, valamint a megnövekedett statisztikai és társadalombiztositási feladatokat szolgálta. Létszámengedélyezés történt egyes minisztériumoknál is.

A pedagógusok bérrendezése 85.7oo főt érintett és az egy főre jutó emelés átlagban 2o8 forint /15 %/ volt. Az egészségügy területén kb. 4o.ooo fő, a dolgozók 5o %-ának bérét rendezték.

Szociális- és egészségügyi célokra 11.655 millió forintot használtak fel, ami az előirányzat loo,5 %-a; ebből társadalombiztositási kiadásokra 7.337 millió forint jutott. A társadalombiztositási szolgáltatásra jogosultak száma az év folyamán 1,1 millió fővel nőtt és elérte a 7,5 millió főt.

A munkásosztály helyzetének javitása érdekében hozott intézkedések emelték a hosszabb munkaviszonnyal rendelkezők nyugdiját és az alacsony összegü régi nyugellátásokat. A mintegy 415.ooo régi nyugdijast érintő rendezés 545 millió forint költséggel járt, s egy nyugdijas ebben az évben átlagban 1.25o forinttal több nyugdijat kapott. A nyugellátásra forditott összes kiadás 3.815 millió forintot tett ki. A nyugdijasok száma az év végén megközelitette a 63o.ooo-et.

Az év folyamán 34o millió forint költségkihatással felemelték a családi pótlékot.

A betegségi készpénzsegélyek 1.563 millió forint előirányzatának megállapitásánál 2,66o.ooo fő táppénzre jogosult biztositott és 4,2 %-os betegségi arányszám szolgált alapul. A biztositottak száma ugyanakkor 6o.ooo-rel meghaladta a tervezettet, a tényleges táppénzes arányszám pedig az influenzajárvány és egyéb okok miatt 4,5 %-ra emelkedett. A kifizetett betegségi készpénzsegély ezért az előirányzatnál 7,6 %-kal - 118 millió forinttal - több, 1.681 millió forint volt. A gyógyszerekre és gyógyászati segédeszközökre forditott kiadások összege a már emlitett okok és a gyógyszerfo-

gyasztás egy főre jutó költségének további emelkedése miatt az előirányzatnál 8o millio forinttal több, kereken 8oo millió forint.

Az egészségügyi és szociális ellátás 4.318 millió forintot vett igénybe. Az ellátási szinvonalat számottevő mértékben befolyásolta, hogy a társadalombiztositásban részesülő mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagok és egyéb biztositottak számának növekedése gyorsabb ütemü volt, mint ahogyan az egészségügyi intézmények befogadóképessége emelkedett. Emellett a termelőszövetkezetek területén is több körzeti orvosi állást nem tudtak betölteni, ezért egyes rendelőintézetek zsufoltakká váltak.

A költségvetés a kórházi és klinikai ágyak fenntartására 2.o92 millió forintot forditott. Az egy kórházi ágyra jutó költség 1959. évben mintegy 8-9 %-kal emelkedett. Ebből 5-6 % jutott a bérrendezésre, a fennmaradó rész a létszám-, illetve az anyagellátottságot /gyógyszer, élelmezés, stb./ javitotta.

Az egyéb egészségügyi intézmények kiadásai általában megfelelnek az előirányzatnak. Az évközben jelentkező uj feladatoknak azonban nem tudtak teljes mértékben eleget tenni; részben az ujonnan munkábaállitott egészségügyi dolgozók kiképzése nem haladt olyan ütemben, mint ahogyan azt a feladatok megkivánták volna, részben pedig egyes épitkezések a tervezettnél hosszabb ideig tartottak.

A kulturális kiadások összege 5.521 millió forint volt, ami az előirányzat lo3,7 %-a. Az oktatási intézmények fenntartására 4.358 millió forint, népmüvelési és egyéb kulturális feladatokra 1.163 millió forint jutott.

Az ellátás minőségi fejlesztése mellett a költségvetés javitotta az intézmények anyagi ellátottságát, sor került a szakfelszerelések kiegészitésére, a könyv- és müszerellátás javitására. Az oktatás szinvonalát emelte a politechnikai oktatás bevezetése, ami ugyancsak jelentős anyagi eszközöket kötött le.

Az oktatási kiadásokon belül az óvodák 496 millió forint összegü kiadása több mint 159.ooo területi és üzemi állandó óvodai, ezen belül élelmezési ellátást is nyujtó napközi otthoni férőhely, végül kereken 27.ooo idénynapközi

férőhely fenntartását tette lehetővé az itt elhelyezett 4-6 éves koru gyermekek számára. Az év során létesült közel 7.ooo ilyen jellegü férőhelyből 6.25o a mezőgazdaság növekvő igényeivel kapcsolatos. A kihasználtság 115,2 %-os aránya azt mutatja, hogy a viszonylag nagyarányu évközi fejlesztés mellett sem sikerült kielégiteni az óvodai elhelyezésre irányuló igényeket. Az év folyamán beruházásokból 1.2oo óvodai férőhely létesitésére volt lehetőség.

Az alsófoku oktatás kiadásai 1.983 millió forintot tettek ki. A megnövekedett tanulólétszám oktatására 29.55o tanterem állt rendelkezésre. Az év folyamán beruházásból és más eszközökből 2.o3o tanterem épült, ugyanakkor 1.17o tantermet, mint elavultat kivontak a használatból, illetve más oktatási célokra adták át.

Az 1959-6o. tanév folyamán 1.o44 általános iskolában és loo középiskolában folyó politechnikai oktatás mellett, annak érdekében, hogy az iskolareform végleges eldöntése előtt kellő gyakorlati tapasztalatok is rendelkezésre álljanak, 177 középiskolában vezettek be ötnapos elméleti és egynapos gyakorlati oktatást.

Középfoku oktatásra összesen 721 millió forintot forditott a költségvetés. Mintegy 4.2o6 osztályban több mint 14o.ooo gimnáziumi és technikumi tanuló oktatásáról, több mint 29.ooo tanuló diákotthoni elhelyezéséről gondoskodtak. Jelentős mértékben növekedett az esti és levelező oktatásban résztvevők száma is.

A szakmunkás utánpótlás biztositása céljából tervenfelül évközben mintegy 6.ooo fővel emelkedett a legfontosabb szakmákban tanulók száma és ezzel a tanulólétszám elérte az eddigi legmagasabb szintet /117.ooo főt/. Az ipari tanulók oktatására 466 millió forintot használtak fel. Bővült a mezőgazdasággal kapcsolatos oktatás is, többek között 4.ooo traktorkezelő kiképzésére tanfolyam indult meg.

A felsőfoku oktatási intézményekben a nappali hallgatók száma meghaladta a 25.8oo főt. Az egyetemi hallgatóknak 74,5 %-a részesült különböző rendszerü állami támogatásban, ezen belül 1.131 hallgató kapott társadalmi tanulmányi ösztöndijat. A kiadások 572 millió forintot tettek ki.

Népmüvelési és müvelődési célokra a felhasználás 595 millió forint volt, az előirányzat lo7 %-a. Az év során nőtt a rádió, a televizió, a könyvtárak, a müvelődési otthonok fenntartására és fejlesztésére szolgáló összeg. Fokozódott a tudományos, ismeretterjesztő és felvilágositó tevékenység. A központi szinházaknál a tervezettnél kevesebb, a tanácsi szinházaknál több volt a költségvetési támogatás.

Gazdasági célokra kereken 4.ooo millió forintot forditottak. A mezőgazdasági jellegü kiadások összege 733 millió forint volt, ami az előirányzottnál 9 %-kal kevesebb, mert a feladatok egy részét későbbi időpontban valósitották meg. A költségvetés fedezte a termelőszövetkezetekbe áthelyezett több mint 2.ooo szakember fizetéskiegészitését, az ujonnan alakult termelőszövetkezeti községekben a tagositási és földrendezési munkákkal összefüggő kiadásokat, a nagyobb mértékü állatfelvásárlási és tenyészállatakciók lebonyolitásának költségeit. A növényvédő állomások a termelőszövetkezetek részére 5oo.ooo kat. holdon végeztek ingyen, illetve kedvezményes áron munkát.

Az 1.874 millió forintot meghaladó közlekedési kiadások döntő része az állami uthálózat korszerüsitését, fenntartását és javitását szolgálta. 686 millió forint költséggel 766 km utat korszerüsitettek, az uthálózat zömét kitevő makadám utak javitására 397 millió forintot forditottak. Az utak, főleg a makadám utak állapotát tekintve javulás mutatkozik; egy év alatt a jó állapotban lévő utak aránya nőtt.

A vizügyi célokat szolgáló 536 millió forintból belvizvédekezésre 14o millió forintot, vizrendezési munkákra lo7 millió forintot, árvizvédelmi müvek felujitási és fenntartási munkálataira 49 millió forintot, folyamszabályozásra 51 millió forintot forditottak.

Az év folyamán növekedtek az igazgatási szervek feladatai is, többek között a mezőgazdaság nagyüzemi átalakitásával járó szervezési, statisztikai, társadalombiztositási, beruházási teendők miatt. Elő kellett készitení az 196o. évi népszámlálás végrehajtását és az adatok feldolgozását, gondoskodni kellett a nyugdijak felemelésére vonatkozó rendelkezések gyors végrehajtásáról. Növelték az előirányzatokat a nemzetközi kapcsolatok erő-

sitésére megállapitott összegek is. Mindezek következtében e szervek 2.o8o millió forint kiadást teljesitettek.

Rend- és jogbiztonsági célokra 2.944 millió forintot, az előirányzat 95,2 %-át forditották. A rendészeti kiadásoknál 14o millió forint maradt felhasználatlanul szállitási késedelmek miatt.

A védelmi kiadások az előirányzott 2.819 millió forinttal szemben 2.521 millió forintot tettek ki. Az év során az előirányzatot 266 millió forinttal csökkentették, a további felhasználatlan összeg ugyancsak egyes ipari szállitások elmaradásának következménye.

A t a n á c s o k tevékenysége a mezőgazdaság szocialista átszervezése, a szociális, kulturális és kommunális feladatok bővülése következtében az elmult év folyamán tovább nőtt. A tanácsok számos olyan feladatot teljesitettek, amelyekre korábban nem volt lehetőség. A gazdálkodást jelentős mértékben elősegitette a végrehajtó bizottságok hatékonyabb irányitó szerepe.

A tanácsi költségvetésbe a vállalatok 1.5o4 millió forint nyereséget fizettek be. A vállalatok termelési /teljesitményi/ tervüket tulteljesitették /ipar 6,5 %-kal, közlekedés 4,4 %-kal, kereskedelem 7 %-kal stb./. Lényegesen kedvezőbben alakult a költségszint, ezért a vállalatok tervenfelüli eredménye is jelentős.

A termelőszövetkezetek térhóditásával a tanácsok 1959. évi költségvetésében számottevő bevétel-kiesések jelentkeztek, elsősorban a jövedelemadó csökkenése miatt. A tervezett feladatok végrehajtását az év folyamán engedélyezett állami hozzájárulás azonban zavartalanná tette; a hozzájárulás a tervezett 2.357 millió forintról 3.483 millió forintra nőtt. A tanácsi szervek kiadásai 8.643 millió forintot tettek ki.

A községfejlesztési alap eszközei az 1958. évhez képest jelentősen emelkedtek. A már módositott költségvetési bevételi előirányzattal /1.7o2 millió forint/ szemben az alapok 1.786 millió forint bevételt értek el. A tényleges kiadás 1.171 millió forint volt. A tervezettnél nagyobb arányu termelőszövetkezeti épitkezések miatt ugyanis nem állt rendelkezésre elegendő vál-

lalati kapacitás, anyag, s az év első hónapjaiban a tanácsokat a termelőszövetkezetek szervezési munkái erősen lekötötték. Az alap kiadásainak mintegy 65 %-a kommunális feladatokra jutott, mivel erre a célra a népgazdasági terv és a költségvetés fedezetet csak kisebb mértékben tudott biztositani.

IV.

A minisztériumok és a tanácsok gazdálkodása.

A minisztériumok és a tanácsok a kitüzött feladatokat általában az előző évinél jobban, az egész népgazdaság érdekeinek fokozott szemelőtt tartásával igyekeztek megoldani. A vezetés módszereinek javulása, a feladatok végrehajtásának szigorubb ellenőrzése növelte a gazdálkodó szervek felelősségérzetét, erősitette a gazdálkodási és pénzügyi fegyelmet. Az eredmények mellett azonban a tervezésben és a gazdálkodásban még sok esetben hiányosságok mutatkoztak.

Az 1959. január 1-én életbeléptetett uj termelői árrendszer mind a tervek meghatározásában, mind azok teljesitésének elbirálásában uj körülményeket teremtett, megváltoztatta a népgazdaság értékmutatóit, valamint az anyagi érdekeltség irányát és mértékét. A tervek átárazásának és nem utolsó sorban a vállalatokra történő lebontásának bizonytalanságai következtében a vállalatok lazitásokat vittek a tervekbe. A legnagyobb eltéréseket mutató minisztériumoknál - a Kohó- és Gépipari Minisztériumnál, a Nehézipari Minisztériumnál - a Pénzügyminisztérium ismételten felülvizsgálta a terveket; ez sem biztosithatta azonban az átárazás valamennyi hiányosságának kiküszöbölését. A felderitett átárazási lazitások miatt a nyereségrészesedés csökkentéseken tulmenő felelősségrevonásokat a minisztériumok általában nem hajtották végre.

Egyes minisztériumok nem készültek fel megfelelően az előttük álló feladatok megoldására, s gazdálkodásukból hiányzott a kellő előrelátás.

A termelőszövetkezeti mozgalom erőteljes kibontakozása következtében a Földmüvelésügyi Minisztériumra az elmult évben igen nagy feladat hárult. Ennek gazdasági, pénzügyi hatását azonban a minisztérium nem mérte fel megfelelően. A jelentkező feladatokat nem egy esetben a költségvetési kiadások fokozásával és nem eléggé átgondolt létszámnöveléssel kivánta megoldani.

Egyes minisztériumok részben évközben jelentkező uj feladatok, részben azonban a tervszerütlen gazdálkodás következtében évközben gyakran igényeltek póthitelt. Igy például a Müvelődésügyi Minisztérium 47, az Egészségügyi Minisztérium 23, a Földmüvelésügyi Minisztérium 22, a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium 21, a Központi Statisztikai Hivatal és az Országos Vizügyi Főigazgatóság 16-16 esetben fordult különböző póthitelkérelmekkel a Kormányhoz, illetve a Pénzügyminisztériumhoz.

Többhelyütt nem tartották be a létszámgazdálkodásra vonatkozó intézkedéseket. Előfordult, hogy a minisztériumok vállalatoktól és intézményektől dolgozókat rendeltek be és azokat a központban foglalkoztatták. Példa erre a Nehézipari Minisztérium, ahol 45 főnyi ilyen létszámot talált az ellenőrzés. A Müvelődésügyi Minisztérium az 1959.év folyamán - nagyszámu betöltetlen állás ellenére - évközben ujabb létszámigényekkel lépett fel. Az ujonnan létesi ett felsőfoku tanitó- és óvónőképző akadémiák létszámának ellensulyozását képező tanácsi létszámzárolások felmérése a Müvelődésügyi Minisztérium részéről szinté nem történt elég körültekintő módon, amit a helyszini vizsgálatok igazoltak.

A tanácsok gazdálkodásában is tapasztalható hiányosság. Számos községi tanács a társadalmi tulajdon védelmére vonatkozó jogszabályokat, valamint az egyéb pénzügyi rendelkezéseket nem tartja be. Igy például a Hajdu megyei Nagyhegyes község 1959. évben anyagszámadást és leltárt nem vezetett; ennek következtében anyagok, fogyó- és állóeszközök állományának alakulása és a felhasználás nem kisérhető figyelemmel. Szükség van arra, hogy a jövőben a végrehajtóbizottságok hathatós intézkedéseket dolgozzanak ki a községi gazdálkodás megjavitására. Elejét kell venni a munkára károsan ható, még mindig elég jelentős létszámfluktuációnak is.

A társadalombiztositási szolgáltatások terén az állam jelentős anyagi áldozatokat vállal, ezért fokozott jelentősége van a társadalombiztositási szolgáltatásoknál fellelhető lazaságok megszüntetésének. Ennek ellenére például a táppénzes betegek ellenőrzése sok esetben nem kielégitő; a felülvizsgáló orvosi hálózat megerősitésében nincs kellő előrehaladás, sok a visszásság a gyógyszerek igénybevételénél is.

Számos fogyatékosság tapasztalható az u.n. decentralizált állami pénzforrásoknak /felujitási alap, vállalatfejlesztési alap, stb./ beruházásokra való felhasználásánál is, különösen az évvégi beruházási keretmaradványok "átcsoportositása" terén. A minisztériumok évvégi keretmaradványai a legtöbb esetben lemaradást, tervszerütlenséget jelentenek. Bár a bankok igyekeztek meggátolni a szervek ilyen törekvéseit, az igy átcsoportositott eszközök volumene 1959. évben mintegy 7o millió forintot tett ki.

A tanácsok beruházási tevékenységére jellemző, hogy különösen a második félévben igen sok volt a módositások száma. Például a Borsod megyei tanácsnál csak az év utolsó két hónapjában 29, a Heves megyeinél az év folyamán összesen 28, a Pest megyeinél 52, a Veszprém megyeinél pedig 54 esetben változtatták meg a beruházási kereteket. Az év során a különböző tárcajuttatásokkal növelt tanácsi kereteket a legtöbb megye nem használta fel.

Helytelen törekvések érvényesültek helyenként a felujitási források beruházásokra való felhasználásában. A felujitási forrásoknak kisebb korszerüsitésre, állóeszköz-cserékre történő felhasználása népgazdasági szempontból hasznos. Az 1959. évi tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy számos iparágnál a felujitási hányad nemcsak ilyen célokra került felhasználásra, hanem olyan bővitésjellegü beruházásokra is, amelyek egyrészt előre nem látott feszültségeket jelentenek az anyagi-müszaki ellátás területén, másrészt az indokolt felujitások és a tervszerü megelőző karbantartás mellőzésére vezethetnek.

A népgazdaság egyes területein meglévő - itt ismertetett - fogyatékosságok elsősorban a minisztériumok és a tanácsok jobb munkájával kiküszöbölhetők.

Az eddiginél céltudatosabb vezetéssel, a társadalmi tulajdon védelmére vonatkozó határozatok és előirások következetes alkalmazásával, a társadalmi tulajdon ellen vétők határozott felelősségrevonásával, hathatósabb ellenőrzéssel, az irányitó és gazdálkodó szervek megfelelő együttmüködésével ujabb jelentős tartalékokat szabadithatunk fel szocialista épitésünk meggyorsitására, második ötéves tervünk kedvező körülmények közt történő megkezdésére.

x

x x

Ö S S Z E S I T É S E K

Az 1959. évi állami költségvetés végrehajtásának mérlege

/Ezer forintban/

Előirányzat[1]	Teljesítés	K i a d á s o k	Előirányzat[1]	Teljesítés
		Felhalmozási kiadások		
13,538.396	11,974.054	Beruházások	16,433.753	13,645.471
18,298.720	14,938.520	Készletezés	231.000	30.580
3,697.200	3,836.914	Hosszu- és középlejáratu hitelek	2,164.295	3,556.749
4,204.872	3,963.420			
2,955.245	454.534	Vállalatok pénzellátása	5,605.115	4,695.205
1,350.000	2,419.146			
		Közületi kiadások		
		Gazdasági szervek és intézkedések kiadásai	4,052.285	3,999.642
1,109.764	1,265.864	Szociális és egészségügyi kiadások	11,598.108	11,655.547
208.200	162.049	Kulturális kiadások	5,323.108	5,521.407
291.000	291.351	Védelmi kiadások	2,818.636	2,520.739
95.000	107.145	Rend- és jogbiztonsági kiadások	3,091.965	2,943.880
		Igazgatási kiadások	2,038.756	2,080.000
5,625.000	5,389.199	Államkölcsönök visszafizetése		
1,470.400	1,551.030	Belföldi	333.000	281.530
142.000	304.597	Külföldi	1,068.600	1,267.760
380.400	82.673			
		Költségvetési tartalék	1,132.000	
879.217	1,005.234	Egyéb kiadások	1,896.870	2,005.505
794.455	843.186			
1,050.000	3,640.000			
2,107.097	2,305.655			
58,196.966	54,534.571			
58,196.966	54,534.571			
57,787.491	54,204.015			
409.475	330.556	Kiadások főösszege	57,787.491	54,204.015

yottól eltér, mivel
ői árakon készült.

A központi és tanácsi szervek kiadásai fejezetenként és főbb jogcimenként

/Ezer forintban/

	Vállalatok pénzellátása és pénzügyi lebonyolitása [1]		Beruházás a költségvetésből		Költségvetési szervek		Összesen	
	előirányzat	teljesités	előirányzat	teljesités	előirányzat	teljesités	előirányzat	teljesités
a	.	.	.	.	29.193	26.928	29.193	26.928
	1,132.000	4 [2]	454.571 [3]	151.592 [3]	550.165	530.915	2,136.736	682.511
	.	,	1.031	1.367	58.807	60.285	59.838	61.652
	.	200	3.480	7.446	130.288	132.042	133.768	139.688
	7.970	5.164	63.156	46.660 [2]	159.412	150.144	230.538	201.968
	. .	.	1,009.540	6.884 [2]	56.481	47.669	1,066.021	54.553
	.	.	27.326	22.420	421.255	412.353	448.581	434.773
	129	- 61	60.313	43.755	92.059	98.716	152.501	142.410
	.	.	120	233	119.243	122.661	119.363	122.894
	.	122	12.246	6.575	2,753.728	2,612.870	2,765.974	2,619.567
	.	.	.	. [4]	2,818.636	2,520.739	2,818.636	2,520.739
	10,669.285	10,556.761	198.136	1,555.597 [4]	494.461	116.762	11,361.882	12,229.120
	.	.	5.284	3.798	175.147	175.203	180.431	179.001
	82.920	88.103	1,090.311	811.012	139.591	140.760	1,312.822	1,039.875
	124.872	112.253	5,241.222	3,220.181	110.938	115.201	5,477.032	3,447.635
	41.780	35.892	26.767	9.099	27.717	26.778	96.264	71.769
	2.250	6.735	173.171	130.092	103.096	104.326	278.517	241.153
	379.078	1,060.930	800.158	1,373.668	699.738	704.237	1,878.974	3,138.835
	695.031	654.804	1,000.128	838.747	27.193	17.994	1,722.352	1,511.545
	700	2.607	376.080	218.956	46.745	46.108	423.525	267.671
	628	35.205	224.076	133.632	95.693	94.844	320.397	263.681
	1.878	3.853	7.694	6.977	147.543	147.830	157.115	158.660
	2.600	8.388	203.955	192.439	80.242	75.390	286.797	276.217
	3.840	6.859	604.529	505.154	104.117	109.126	712.486	621.139
	31.606	40.726	1,681.569	1,623.001	1,607.701	1,585.879	3,320.876	3,249.606
	37	49	471.350	330.132	512.417	498.946	983.804	829.127
	9.761	17.317	144.373	126.748	780.211	755.538	934.345	899.603
	12.120	12.122	142.512	124.664	1,090.568	1,035.746	1,245.200	1,172.532
	.	.	.	.	2,863.168	3,348.629	2,863.168	3,348.629
	.	.	.	.	239.294	279.775	239.294	279.775
	.	.	.	.	159.624	153.065	159.624	153.065
	.	.	.	.	3,911.460	3,831.127	3,911.460	3,831.127
összesen	13,198.485	12,648.033	14,023.098	11,490.829	20,605.931	20,078.586	47,827.514	44,217.448
	2.293	795.857 [5]	2,641.655	2,185.222	8,316.927	8,642.629	10,960.875	11,623.708
Együtt	13,200.778	13,443.890	16,664.753	13,676.051	28,922.858	28,721.215	58,788.389	55,841.156

ontan szerepelnek, ezért a mérlegben lévő népgazdasági szinten összevont adatoktól eltérnek.

ének megfelelő soron jelentkezik.

ontható beruházási kiadásokat is.

a, amelynek előirányzata a Pénzügyminisztériumnál szerepel.

A központi és tanácsi költségvetési szervek kiadásai ágazatonként és alágazato

/Ezer forintban/

Megnevezés	Előirányzat			köz
	központi szervek	tanácsi szervek	összesen	
Gazdasági szervek és intézkedések				
Ipar	16.657	.	16.657	
Építőipar	35.329	.	35.329	
Mező- és erdőgazdaság	496.173	3o8.o75	8o4.248	
Közlekedés és hirközlés	1,415.481	39o.763	1,8o6.244	
Kereskedelem	41.198	.	41.198	
Egyéb gazdasági tevékenység	22o.995	122.617	343.612	
Község- és városgazdálkodás	.	449.3o3	449.3o3	
Vizgazdálkodás	5o3.o82	52.612	555.694	
Gazdasági szervek és intézkedések összesen	2,728.915	1.323.37o	4,o52.285	
Szociális és egészségügyi ágazat				
Kórházak és egyéb fekvőbeteg intézmények	343.499	1,365.o49	1,7o8.548	
Klinikák	338.2o4	.	338.2o4	
Járóbetegellátás	25.914	621.o82	646.996	
Anya-, csecsemő- és gyermekvédelem	175.664	4o4.o51	579.715	
Közegészségügy és járványügy	55.438	89.988	145.426	
Egyéb egészségügyi ellátás	2o2.o96	.	2o2.o96	
Egészségügyi ellátás összesen	1,14o.815	2,48o.17o	3,62o.985	
Szociális feladatok	23.774	58.766	82.54o	
Szociális otthonok	49.535	358.o3o	4o7.565	
Üdültetés	2o1.886	9.727	211.613	
Munkavállalók családvédelme	1,o96.5oo	.	1,o96.5oo	
Munkavállalók készpénzsegélye	1,563.247	.	1,563.247	
Munkavállalók gyógyszerellátása	719.658	.	719.658	
Nyug- és egyéb ellátás	3,896.ooo	.	3,896.ooo	
Szociális gondoskodás összesen	7,55o.6oo	426.523	7,977.123	
Szociális és egészségügyi ágazat összesen	8,691.415	2,9o6.693	11,598.1o8	
Kulturális ágazat				
Óvodák	95.625	388.231	483.856	
Alsófoku oktatás	29.5oo	1,8o3.829	1,833.329	
Ipari tanulók oktatása	462.o6o	9.688	471.748	
Középfoku oktatás	29o.36o	416.456	7o6.816	
Felsőfoku oktatás	59o.48o	.	59o.48o	
Tanfolyamok	67.3o1	27.o25	94.326	
Oktatás összesen	1,535.326	2,645.229	4,18o.555	
Népmüvelési intézmények és feladatok	298.525	1o6.449	4o4.974	
Müvészeti intézmények és feladatok	98.619	53.411	152.o3o	
Tudományos intézetek és feladatok	179.828	.	179.828	
Sportlétesitmények és feladatok	114.441	15.89o	13o.331	
Kulturális céltámogatás	2o8.1o8	67.282	275.39o	
Népmüvelési és egyéb kulturális feladatok összesen	899.521	243.o32	1,142.553	
Kulturális ágazat összesen	2,434.847	2,888.261	5,323.1o8	
Védelmi ágazat	2,818.636	.	2,818.636	
Rend- és jogbiztonsági ágazat				
Jogbiztonság	223.127	.	223.127	
Rendbiztonság	28.36o	46.298	74.658	
Rendészet	2,794.18o	.	2,794.18o	
Rend- és jogbiztonsági ágazat összesen	3,o45.667	46.298	3,o91.965	
Igazgatási ágazat	886.451	1,152.3o5	2,o38.756	
Együtt	2o,6o5.931	8,316.927	28,922.858	

A főváros, megyék, megyei jogu városok bevételei főbb jogcimenként

/Ezer forintban/

Megnevezés	Vállalatok nyereségbefizetése		Müködési bevételek		Szabályozó
	előirányzat	teljesítés	előirányzat	teljesítés	előirányzat
Budapest főváros	673.584	741.713	136.27o	168.538	2,138.o6o
Baranya megye	28.274	33.274	29.77o	28.365	266.46o
Bács-Kiskun megye	42.883	5o.495	47.186	49.2o2	4o2.6o8
Békés megye	26.5o9	29.477	43.196	47.375	353.132
Borsod-Abauj-Zemplén megye	39.912	38.512	43.612	41.923	444.6o7
Csongrád megye	21.9o4	27.225	23.964	25.891	294.487
Fejér megye	34.843	33.7o7	33.661	32.493	368.851
Győr-Sopron megye	49.585	56.585	32.989	29.3o7	318.784
Hajdu-Bihar megye	17.992	21.792	29.865	3o.89o	3o4.98o
Heves megye	31.524	34.o24	23.675	25.577	24o.522
Komárom megye	28.o86	27.745	19.339	2o.o18	223.898
Nógrád megye	15.119	15.119	19.59o	18.859	228.621
Pest megye	47.839	53.839	5o.o14	54.7o5	434.5o5
Somogy megye	24.328	26.828	4o.659	41.o95	246.527
Szabolcs-Szatmár megye	21.688	26.356	31.786	34.627	42o.515
Szolnok megye	26.556	3o.544	35.3o4	36.366	345.891
Tolna megye	16.544	17.548	28.989	3o.8o9	224.381
Vas megye	31.626	29.526	3o.1o7	27.529	271.571
Veszprém megye	32.129	38.129	39.992	36.136	346.465
Zala megye	19.966	27.557	17.796	19.634	232.252
Debrecen megyei jogu város	27.9o3	35.453	9.554	1o.793	141.315
Miskolc megyei jogu város	31.275	39.5oo	9.835	12.o61	189.262
Pécs megyei jogu város	29.42o	39.62o	8.265	1o.995	1o5.749
Szeged megyei jogu város	28.433	29.4o9	9.o37	9.998	135.684
Tartalék	.	.	.	.	139.371
Együtt	1,347.922	1,5o3.977	794.455	843.186	8,818.498

1/ Ebből adórészesedés 3,975.846 Ft, állami hozzájárulás 3,483.oo8 Ft, beruházások fedezete 2,185.222 Ft.

A főváros, megyék, megyei jogu városok kiadásai főbb jogcimenként

/Ezer forintban/

Megnevezés	Vállalati kiadások		Beruházások		Költségveté
	előirányzat	teljesités	előirányzat	teljesités	előirányzat
Budapest főváros	1.197	574.o19	9oo.449	825.2oo	2,o46.268
Baranya megye	41	3.514	57.o31	53.115	267.432
Bács-Kiskun megye	77	9.354	85.213	79.o51	4o7.387
Békés megye	61	5.898	59.o38	53.449	363.738
Borsod-Abauj-Zemplén megye	49	3.714	89.o93	84.731	438.989
Csongrád megye	45	6.443	73.3o8	53.477	267.oo2
Fejér megye	45	17.8o9	171.3o2	118.566	266.oo8
Győr-Sopron megye	64	31.676	75.614	5o.818	325.68o
Hajdu-Bihar megye	43	3.246	63.112	61.282	289.682
Heves megye	39	5.115	61.o83	6o.242	234.599
Komárom megye	4o	8.944	51.o46	45.159	22o.237
Nógrád megye	3o	3.258	65.254	48.3o4	198.o46
Pest megye	9o	9.675	67.2o7	58.388	465.o61
Somogy megye	44	6.952	36.416	42.944	275.o54
Szabolcs-Szatmár megye	37	4.587	88.323	69.241	385.629
Szolnok megye	48	9.685	44.883	37.765	362.82o
Tolna megye	29	2.664	42.533	35.5oo	227.352
Vas megye	38	11.949	45.964	45.989	287.3o2
Veszprém megye	52	8.266	76.oo8	58.9o9	342.526
Zala megye	38	1o.318	46.739	37.562	223.237
Debrecen megyei jogu város	47	18.9o3	68.2o5	55.122	11o.52o
Miskolc megyei jogu város	5o	17.229	119.586	99.327	11o.736
Pécs megyei jogu város	41	12.754	53.129	54.595	9o.264
Szeged megyei jogu város	48	9.885	61.748	56.486	111.358
Tartalék	.	.	139.371	.	.
Együtt	2.293	795.857 1/	2,641.655	2,185.222	8,316.927

1/ A lakásfelujitási alaphiányt is tartalmazza, amelynek előirányzata a Pénzügyminisztériumnál szerepel.

A központi és tanácsi költségvetési szervek létszáma fejezetenként és ágazatonként

Megnevezés	Állandó alkalmazottak							Időszaki alkalmazottak	
	engedélyezett zérólétszáma	tényleges létszáma ebből ágazat					Összesen	engedélyezett létszáma	tényleges létszáma
		gazdasági	szociális és eü.	kulturális	rend- és jogbiz.	igazgatási			
Országgyülés és Népköztársaság Elnöki Tanácsa	148	.	.	.	.	143	143	.	.
Minisztertanács és alárendelt szervei	7.148	2.7o7	23	2.779	.	1.453	6.962	161	15o
Népköztársaság Ügyészsége	1.972	.	.	.	1.844	.	1.844	.	.
Magyar Testnevelési és Sporthivatal	583	.	.	462	.	11o	572	67	64
Magyar Tudományos Akadémia	2.o64	.	.	1.885	.	133	2.o18	28	27
Országos Tervhivatal	789	176	.	.	.	598	774	6	5
Munkaügyi Minisztérium	7.o98	.	.	6.496	.	259	6.755	78	74
Központi Statisztikai Hivatal	1.964	156	.	1o1	.	1.666	1.923	438	398
Külügyminisztérium	1.o12	.	.	15	.	984	999	.	.
Pénzügyminisztérium	76o	15	.	111	.	619	745	1o	9
Igazságügyminisztérium	5.434	.	.	.	5.1o2	222	5.324	284	283
Kohó- és Gépipari Minisztérium	1.738	.	37	1.o77	.	583	1.697	25	25
Nehézipari Minisztérium	1.635	.	21	9o6	.	642	1.569	4o	34
Országos Földtani Főigazgatóság	5oo	441	.	.	.	54	495	1o2	1o1
Könnyüipari Minisztérium	1.237	93	.	5o8	.	624	1.225	15	15
Földmüvelésügyi Minisztérium	9.43o	4.278	.	4.3o8	.	481	9.o67	2.498	2.374
Állami Gazdaságok Főigazgatósága	177	36	.	.	.	133	169	2	1
Országos Erdészeti Főigazgatóság	554	321	25	.	.	192	538	74	74
Belkereskedelmi Minisztérium	945	197	.	3o9	.	424	93o	13	11
Külkereskedelmi Minisztérium	1.789	154	.	2	827	768	1.751	4	3
Élelmezésügyi Minisztérium	1.338	131	.	455	.	719	1.3o5	24	21
Épitésügyi Minisztérium	1.o44	67	.	29o	.	68o	1.o37	18	18
Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium	3.48o	37o	1.468	877	.	735	3.45o	118	1oo
Országos Vizügyi Főigazgatóság	413	193	.	.	.	217	41o	111	1o2
Müvelődésügyi Minisztérium	12.o52	.	4o5	1o.548	.	629	11.582	3o7	28o
Egészségügyi Minisztérium	18.895	.	15.621	2.361	.	329	18.311	264	242
Szakszervezeti Társadalombiztositási Központ	3.37o	.	.	.	.	3.323	3.323	11	1o
Vasutas Társadalombiztositás	75	.	.	.	.	74	74	.	.
Üdültetés	1.65o	.	1.5o6	.	.	91	1.597	741	726
Nyug- és egyéb ellátás	292	.	.	.	.	291	291	4	4
Központi szervek összesen	89.586	9.335	19.1o6	33.49o	7.773	17.176	86.88o	5.443	5.151
Tanácsi szervek	2o7.65o	8.252	61.o21	91.96o	1	4o.559	2o1.793	5.o17	4.665
Együtt 1/	297.236	17.587	8o.127	125.45o	7.774	57.735	288.673	1o.46o	9.816

1/ A fegyveres testületek, valamint a folyószámlás szervek és jóléti intézmények létszáma nélkül.

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal

Törvényjavaslat a Magyar Népköztársaság 1959.évi költségvetésének végrehajtásáról 3

A Magyar Népköztársaság 1959.évi költségvetésének végrehajtásáról szóló törvényjavaslat indokolása 5

Az 1959.évi állami költségvetés végrehajtásának mérlege 33

A központi és tanácsi szervek kiadásai fejezetenként és főbb jogcimenként 35

A központi és tanácsi költségvetési szervek kiadásai ágazatonként és alágazatonként 37

A főváros, megyék, megyei jogu városok bevételei főbb jogcimenként 39

A főváros, megyék, megyei jogu városok kiadásai főbb jogcimenként 41

A központi és tanácsi költségvetési szervek létszáma fejezetenként és ágazatonként 43

o O o